

FI lausuntopyyntö VV

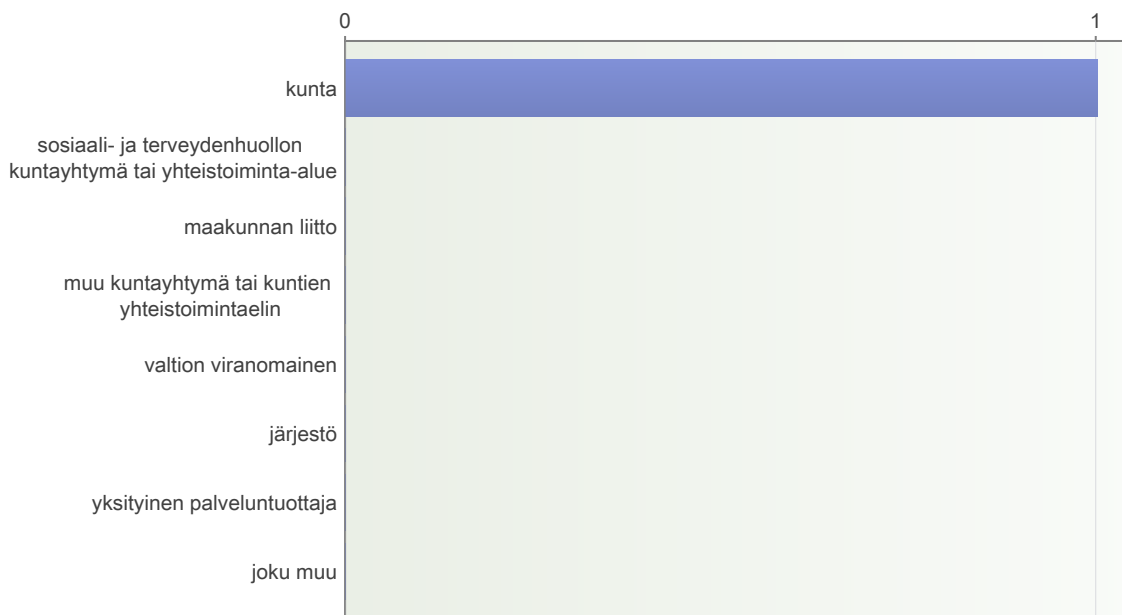
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimitilimessä	Toimielimen nimi
Utsjoen kunta	Päivi Rautio	Luossatie 1, 9980 Utsjoki 0405748499. paivi.rautio@utsjoki.fi		

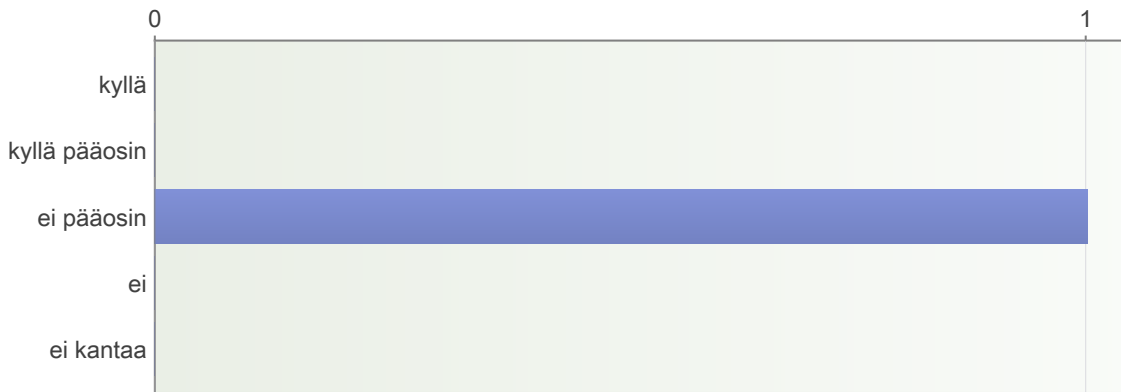
2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

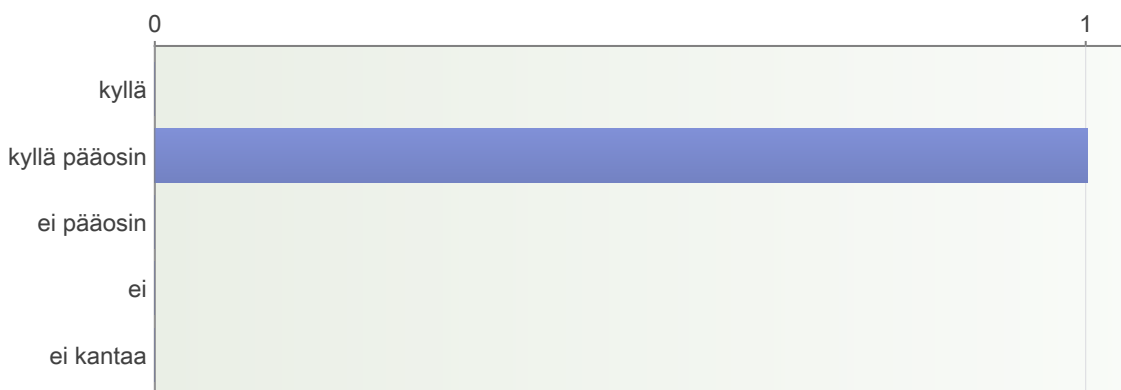
Vastaajien määrä: 1

- Lausunnolla olevalla sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslainsäädännöllä ei pystytä takamaan yhdenvertaisia palveluita tasa-arvoisesti koko suomen väestölle. Väestön epätasa-arvoisuuteen liittyy useita ulottuvuuksia: koulutukseen, työhön, ja työoloihin, tuloihin ja muihin sosiaalisiin tekijöihin liittyvä epätasa-arvo sekä maantieteelliseen palveluiden saatavuuteen liittyvä epätasa-arvo. Harvaan asutulla seudulla palveluntuottajia on hyvin vähän, eikä välttämättä valinnanvapaus heikon palveluntuottaja tarjonnan vuoksi toteudu.

Valinnanvapauslakiluonnoksen keskeneräisyys vaikeuttaa maakunta- ja sote-uudistuksen muodostaman kokonaisuuden arviointia sekä tämän että muidenkin kysymysten osalta.

5. 2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

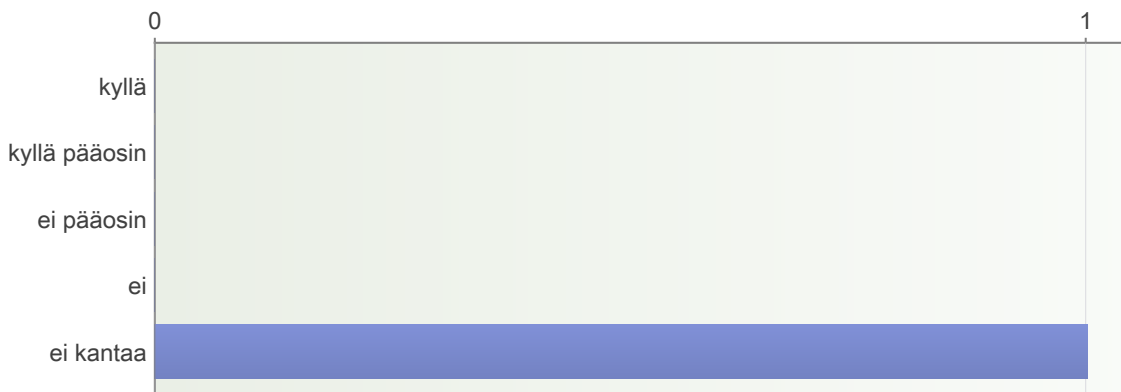
Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnos edistää asiakkaiden vaikutusmahdollisuuksia, mutta voi aiheuttaa ongelmia tilanteissa, jossa todellisia palveluntuottaja vaihtoehtoja ei ole. Näissä tilanteissa asiakkaan vaikutusmahdollisuudet ovat vähäiset.
Lisäksi epäselvää on edistääkö uudistus vaikutusmahdollisuuksia aina tarkoituksenmukaisella tavalla. Sote-palvelujen luonteesta ja kohderyhmästä johtuen, esimerkiksi päihde- ja mielenterveys- tai lastensuojelun asiakkaat, valinnanvapaus voi johtaa epätarkoituksenmukaisiin valintoihin. Sote-palveluiden luonteesta johtuen asiakkailla ja potilailla ei ole aina riittävästi tietoa valintansa perusteeksi.

Laki luonnoksesta jää epäselväksi mitkä palvelut ovat valinnanvapauden piirissä miltäkin osin. Valinnanvapauslakiehdotus on monimutkainen ja vaikeasti hahmotettava.

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

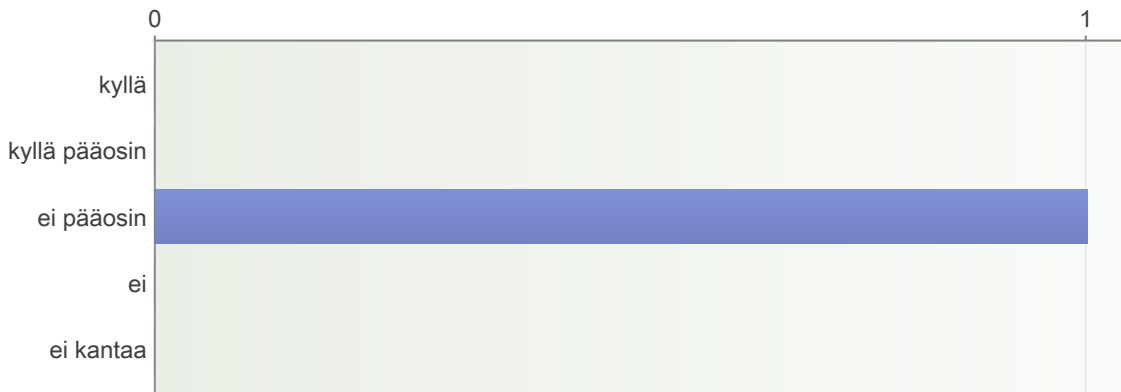
8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kts edellinen vastaus.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

Vastaajien määrä: 1

10. Vapaamuotoiset huomiot.

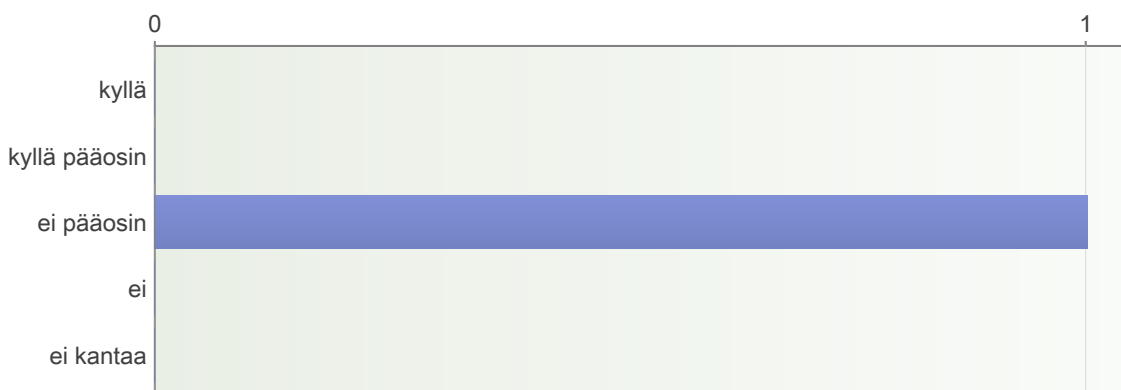
Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaan valinnanvapaus ja palvelusetelin käyttö antavat mahdollisuuden valita oma palveluntuottaja. Laaja-alaisesti palveluja tarvitsevat voivat tämän mahdollisuuden myötä pirstoutua ja integraatio palvelujen välillä vaikeutua. Tämä lisää myös palveluiden päällekkäisyyksien mahdollisuutta.

Laaja-alaisia palveluja tarvitsevat ovat usein myös moniongelmaisia esim. päihde- ja mielenterveys- sekä sosiaalitoimen että somaattisen puolen asiakkaita. Asiakkaalta täytyy olla lupa palveluntuottajien väliseen tietojen siirtämiseen. Järjestelmä näyttäisi mahdollistavan sen, että ne asiakkaat jotka haluavat vaikeuttaa järjestelmän suunniteltua integraatiota, voivat sen tehdä.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

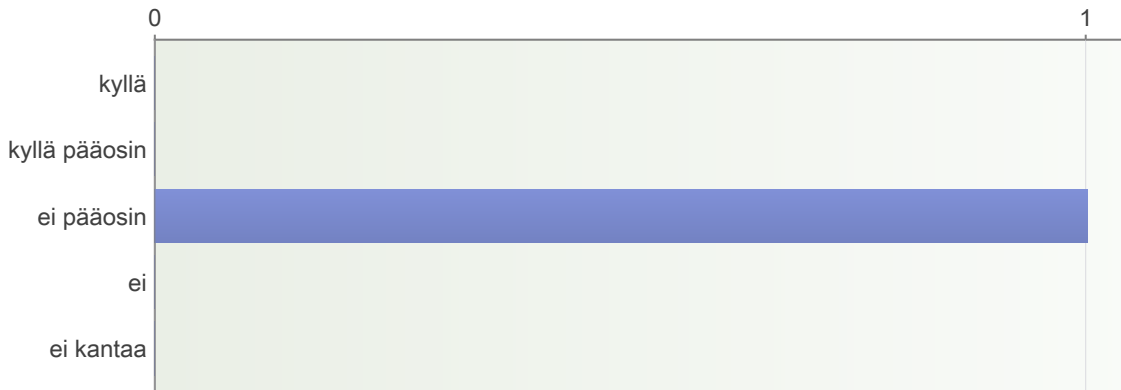
12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauden totuttaminen esitetyssä muodossa ei lisää kustannusten hillintää. Alkuun kustannukset voivat jopa nousta mm. ICT- investointikustannusten, maakunta hallinnon ja palveluohjauksen vuoksi.

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

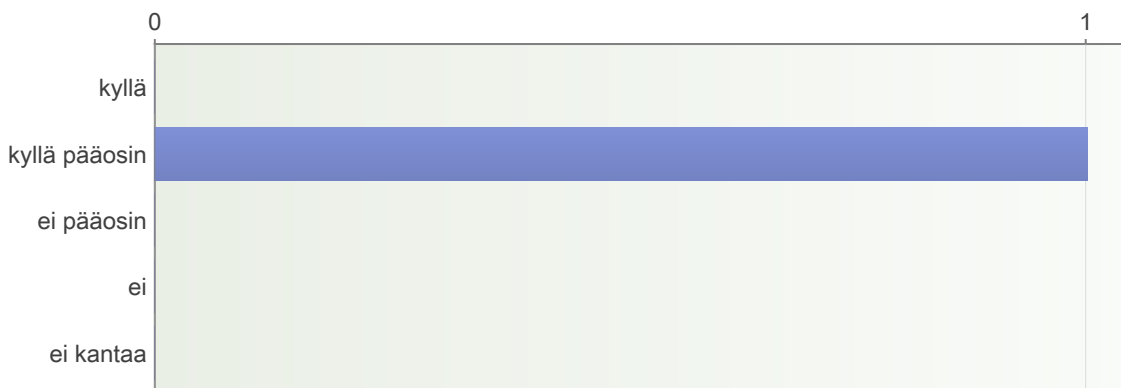
14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnilla tulisi olla lakiluonnoksessa esitettävää laajemmat mahdollisuudet päättää keinoista, joita ne käyttävät asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Nyt laissa olevat säännökset palvelujen järjestämistavoista kaventavat merkittävästi maakunnan mahdollisuuksia käyttää itsehallinnollista päätösvaltaa eivätkä täten anna tarvittavaa liikkumavaraa palvelujen toteuttamiseen. Huomioitava on myös, että maakunnat poikkeavat toisistaan niin rakenteeltaan kuin maantieteellisesti.

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Vastaajien määrä: 1

16. Vapaamuotoiset huomiot.

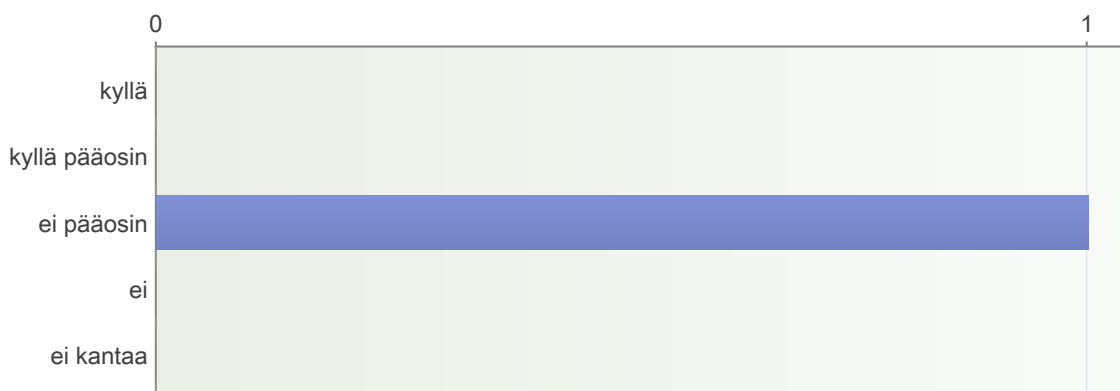
Vastaajien määrä: 1

- Uudistus luo mahdollisuuksia toimintatapojen muutokselle ja avaa uusia näkökulmia palveluiden järjestämiselle. Sote uudistus on tarpeellinen mutta asteittainen ja harkittu eteneminen uudistuksen toteuttamisessa, myös valinnanvapauden toteuttamisen kohdalla olisi tarpeen.

Laki esityksen mukaan valinnanvapaus ulottuu myös Suomen rajojen ulkopuolelle. EU- lainsäädäntö turvaisi oikeuden saada EU- tai ETA- maassa lääketieteellisesti välttämätöntä hoitoa tilapäisen oleskelun aikana sekä oikeuden hakeutua varta vasten hoitoon. Rajakuntien osalta laki vaatii tarkennusta rajat ylittävän terveydenhuollon osalta.

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvveluista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiöitettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Ei vastauksia.

19. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

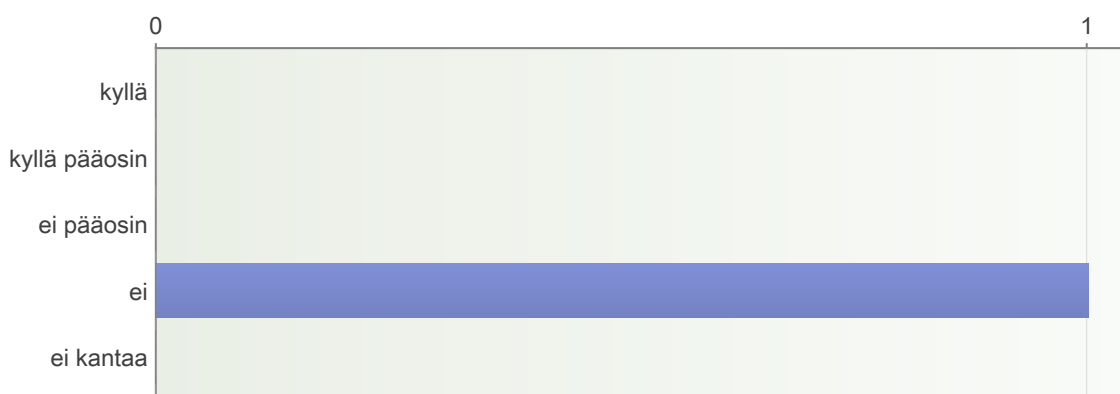
- Säännös suoran valinnan palveluista vaatii tarkennusta. Nyt lausunnolla oleva lakiluonnos jää epäselväksi ja tulkinnanvaraiseksi.

Esimerkiksi tarkennusta vaatii, miten määritellään asiakkaan tarvitsema tilapäinen ja lyhytaikainen sosiaalihuoltolain 14§:n 1 momentin mukainen palvelu. Tämä jää epäselväksi lakiehdotuksessa.

Sosiaalipalveluja tarvitsevan asiakkaan kohdalla on vaikea arvioida, milloin palveluiden piiriin hakeutuva asiakas on lyhytaikaisen ja tilapäisen avun tarpeessa ja milloin palvelun tarve on pitkäaikaista.

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämistä vastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

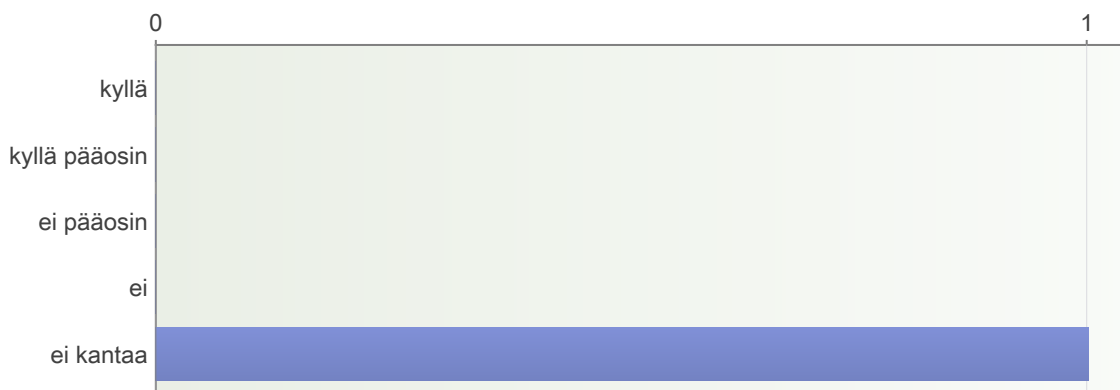
21. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maksusetelijärjestelmässä maakunta ei voi kantaa järjestämistä vastuuta: maakunnalla ei ole suoria ohjaus- eikä vaikutusmahdollisuuksia maksusetelipalvelun tuottajaan.

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

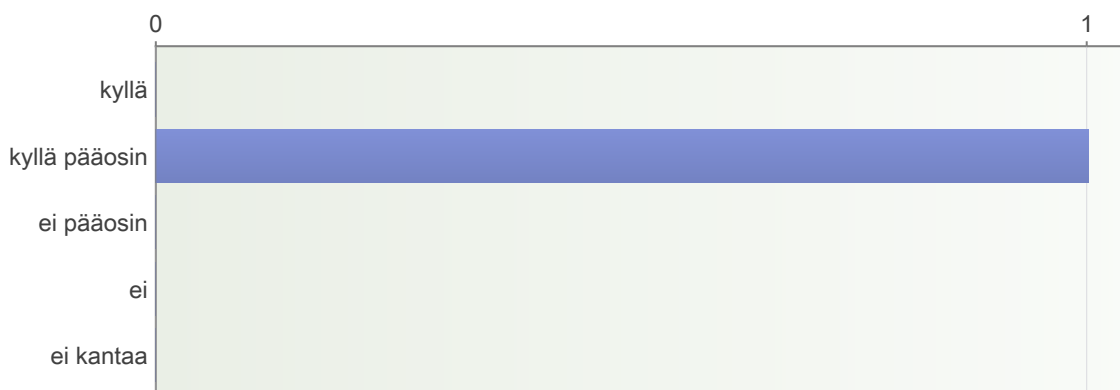
23. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maksusetelijärjestelmä jää lakiesityksessä epäselväksi.

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

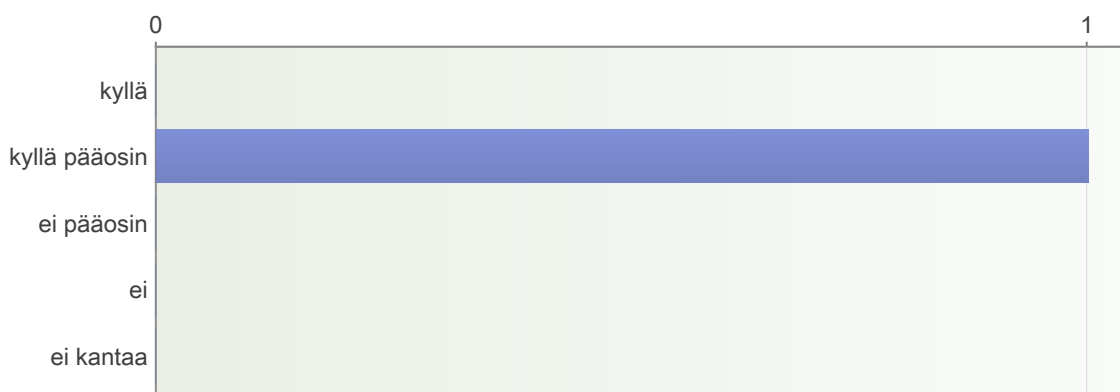
25. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaan on mahdollisuus vaikuttaa tarvitsemisensa palveluiden toteutukseen maksusetelijärjestelmällä, mikäli hänellä on riittävästi tietoa omista palvelun tarpeistaan, kykyä arvioida eri vaihtoehtoja ja hän saa riittävästi puolueetonta tietoa palveluista.

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Vastaajien määrä: 1

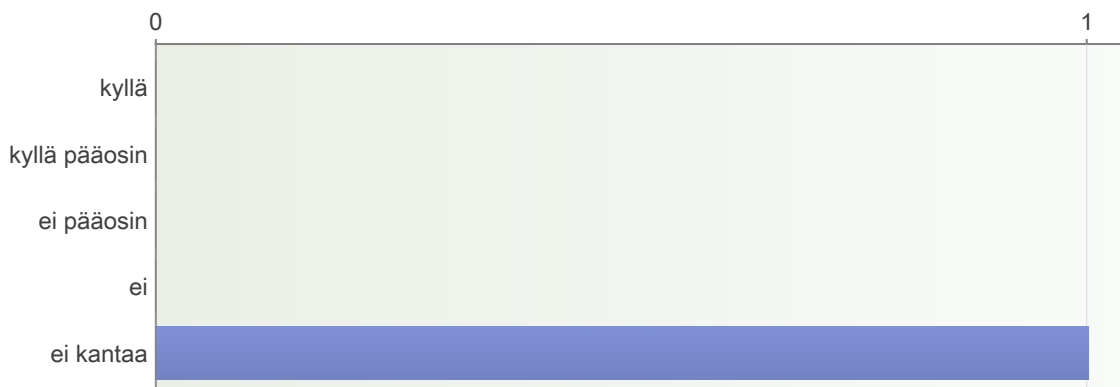
27. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaalla on valinnan mahdollisuus, mutta sen tarkoituksen mukaisuutta tulee miettiä esim. milloin valinnanvapautta tulee rajata mm. lastensuojelun osalta. Säännös tarvii tarkennusta.

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

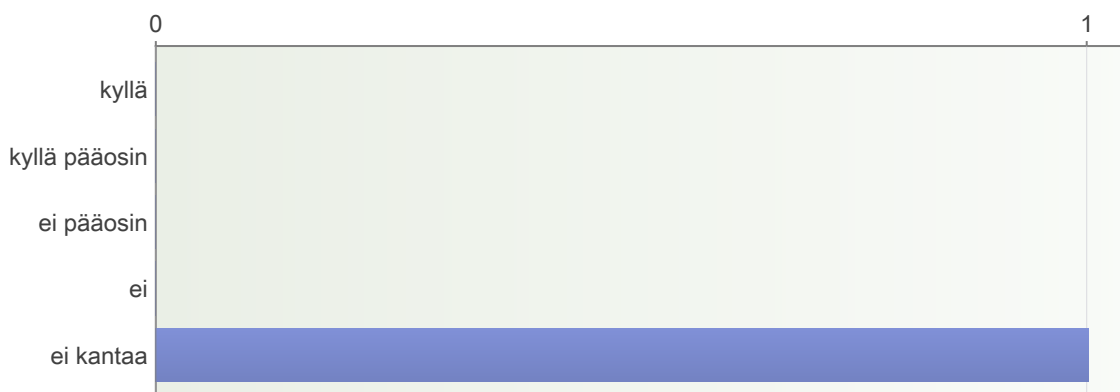

29. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

30. 10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

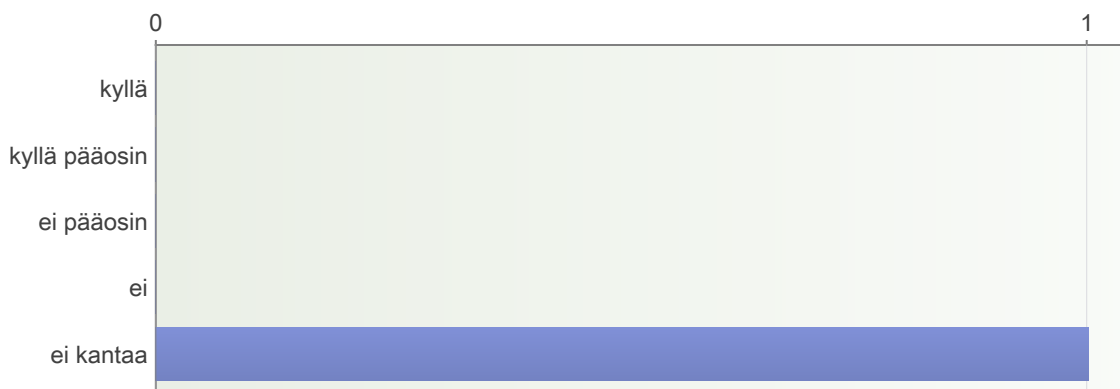

31. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

32. 10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Vastaajien määrä: 1

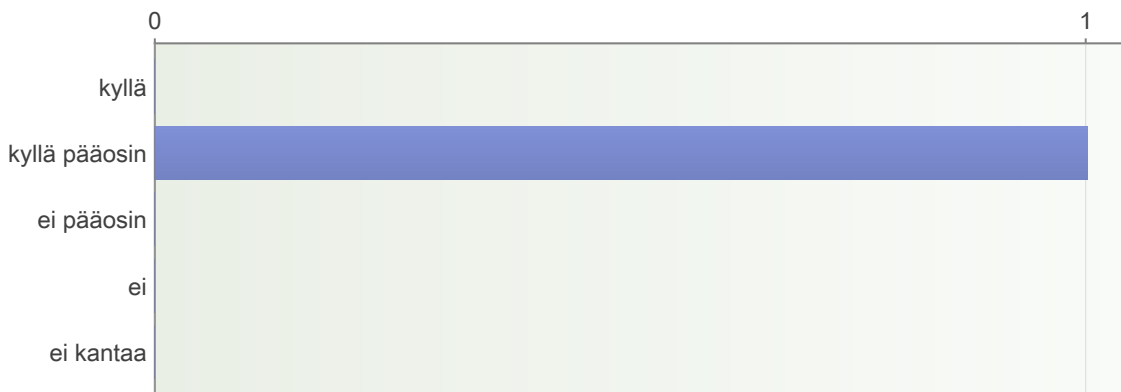
33. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakasseteli lisääisi asiakkaiden valinnanvapautta oleellisesti, silloin kun valinnanpiirissä on palveluntuottajia saatavilla. Harvaan asutuilla seuduilla asiakassetelijärjestelmällä ei suuria muutoksia ole odotettavissa.

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

35. Vapaamuotoiset huomiot.

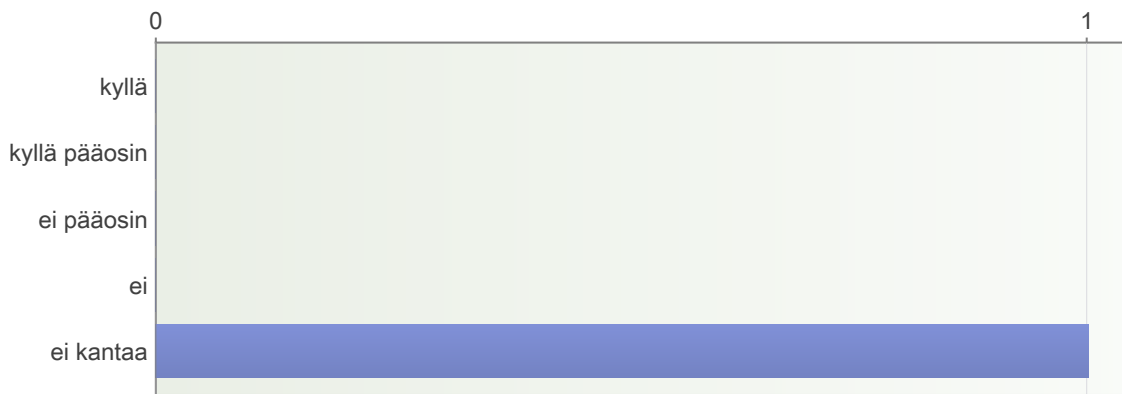
Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksen mukaan maakunnalla on velvollisuus ottaa käyttöön henkilökohtainen budjetti vanhuspalvelulain, vammaispalvelulain ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain mukaisissa muissa kuin suoran valinnan mukaisissa palveluissa. Tämä edellyttää vahvaa palveluohjausta edellä mainittujen kohderyhmien palvelujen valinnassa.

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko).

Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti). Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

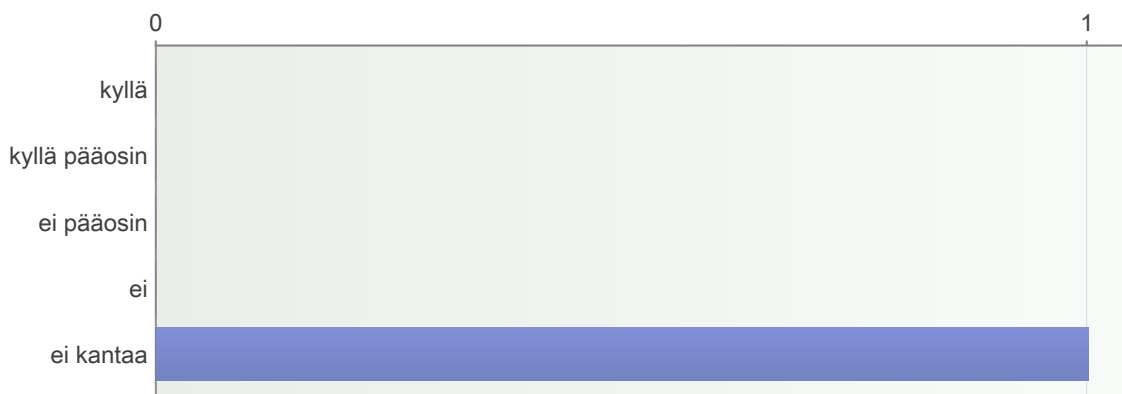

37. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

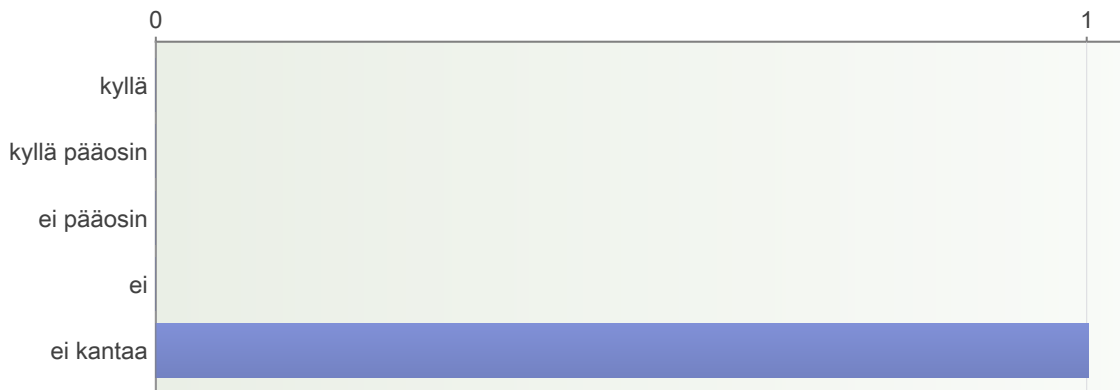
39. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksen mukaan toteutettuna tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettely aiheuttaa maakunnalle runsaasti hallinnollista työtä, sitoo runsaasti asiaintuntijaresursseja ja edellyttää uudenlaista sopimusoikeudellista osaamista.

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

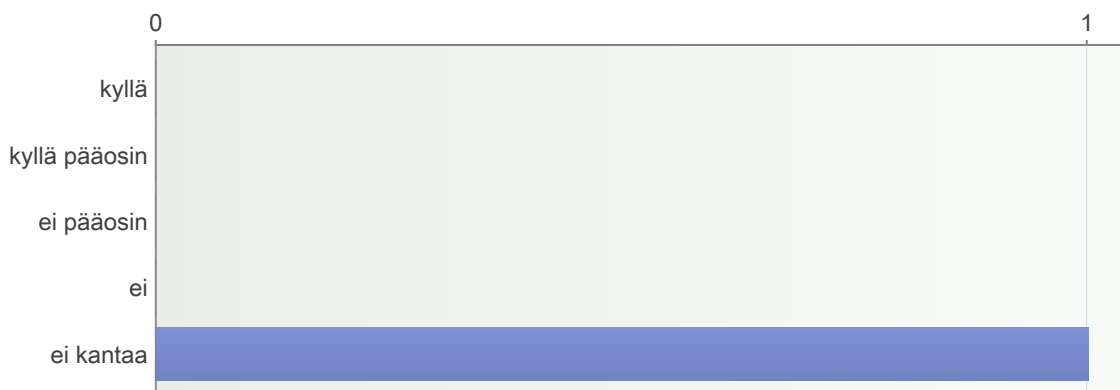
41. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kts edellinen vastaus.

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

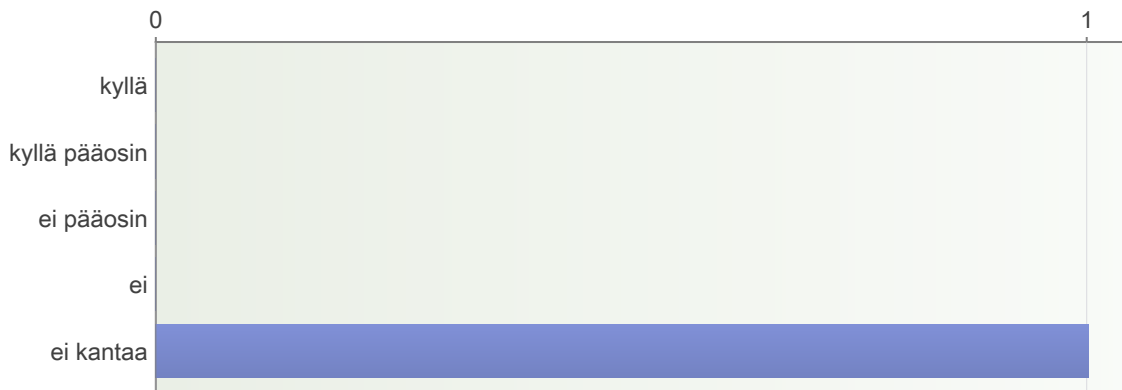
43. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Vastaajien määrä: 1

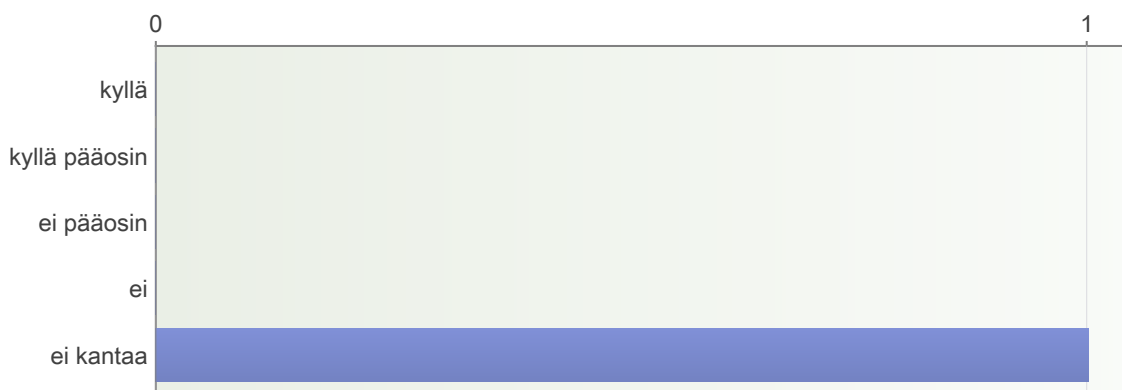

45. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

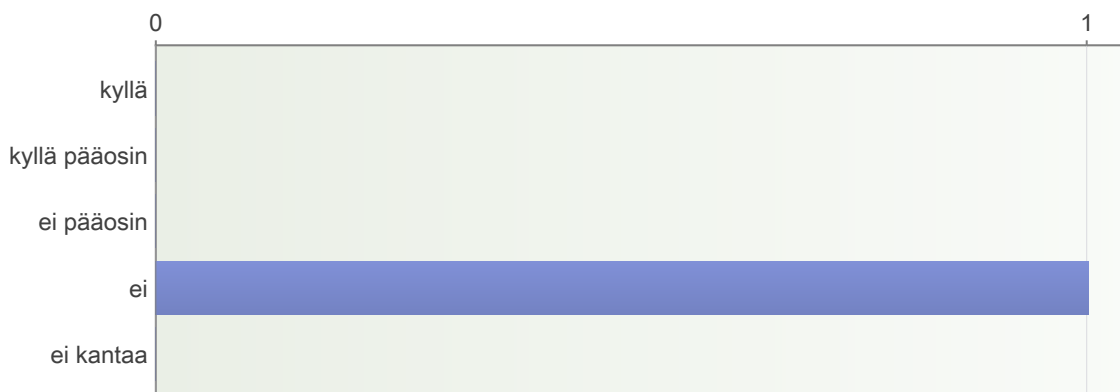

47. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

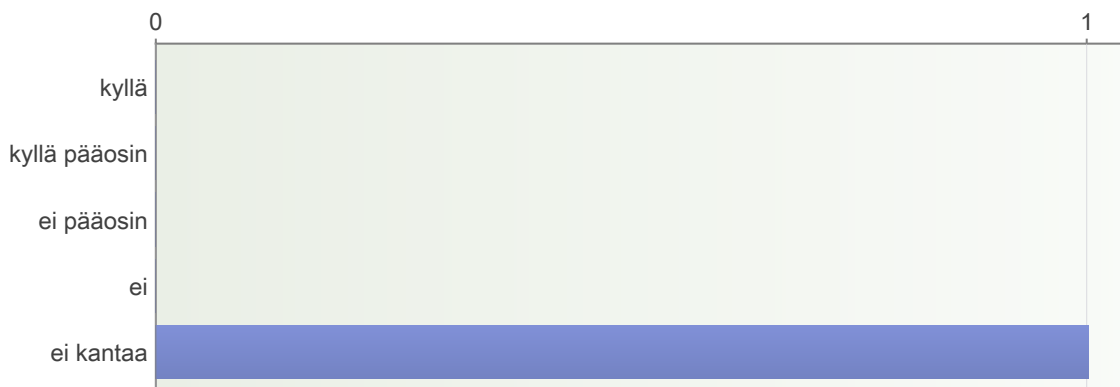
49. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksen mukaiset siirtymäsäännökset vaativat pidemmän aika välin ja asteittaisen muutoksen kuin mitä lakiluonnoksessa esitetään.

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

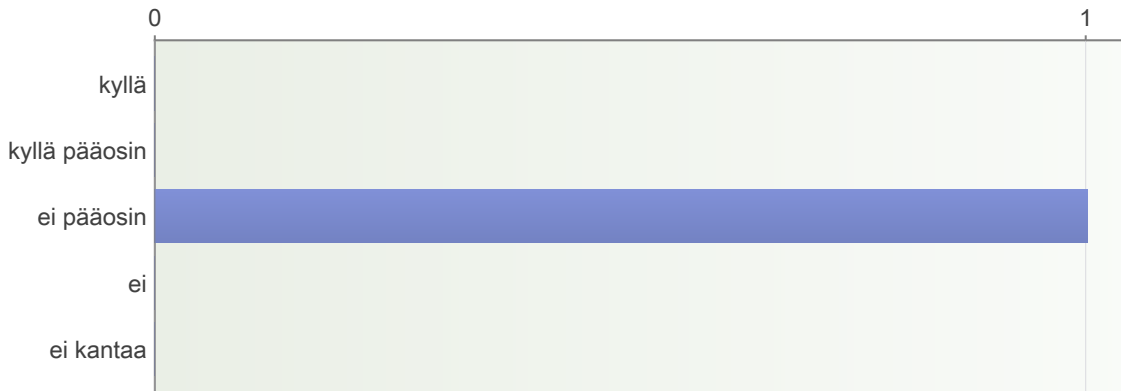

51. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Vastaajien määrä: 1

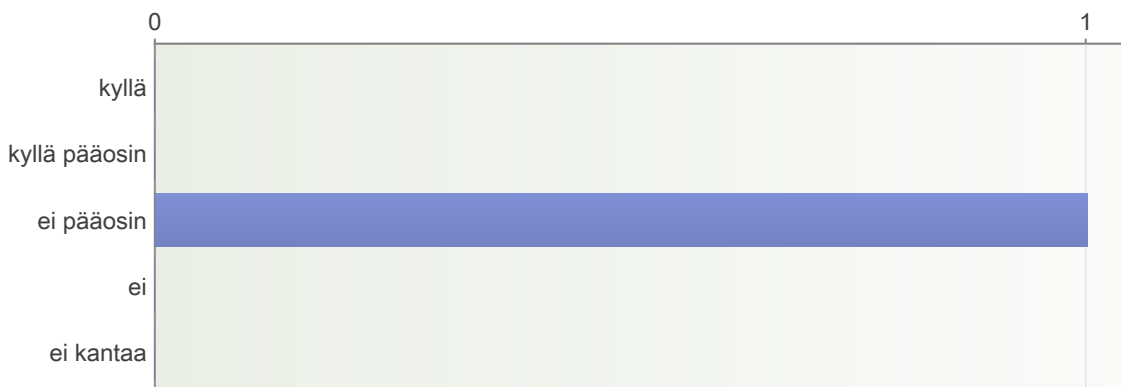
53. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Laki avaa markkinat yksityisille palveluntuottajille. Tulevaisuus näyttää millaiseksi markkinat lopulta muotoutuvat. Todennäköistä on, että palveluntuottajat keskittyvät suuriin kaupunkikeskuksiin, mutta ei haja-asutusalueille.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Vastaajien määrä: 1

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Ei vastauksia.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

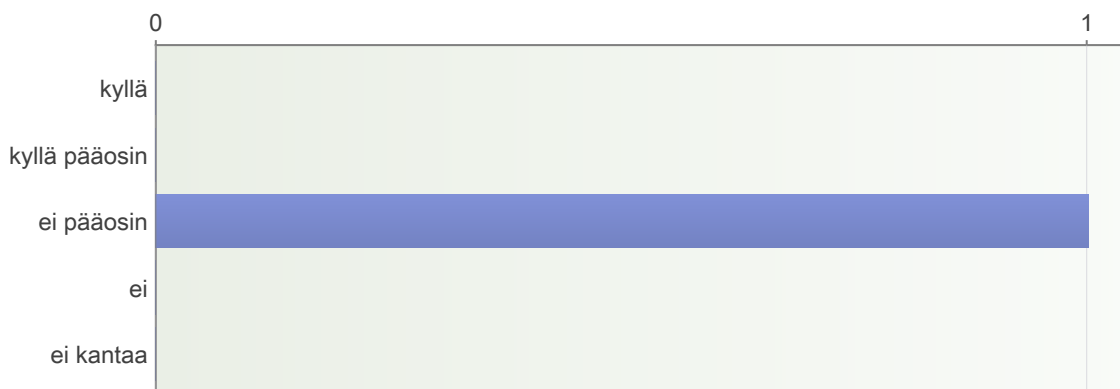
- Tuottajille asetettavat vaatimukset karsivat erityisesti suoran valinnan palvelujen tuottajista pois pienet yritykset. Pienille palvelun tuottajille markkinoille tulon kynnyksiä ovat mm. tietojärjestelmäpalveluihin liittyminen sekä moninaiset raportointivelvoitteet.

57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

Ei vastauksia.

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

59. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Suun terveydenhuollon muuttaminen suoran valinnan palveluksi parantaa palveluiden saatavuutta, mikäli palveluita on saatavilla. Maantieteellinen keskittyminen näyttää kuitenkin ilmeiseltä eli alueellista tasa-arvoa uudistus ei paranna varsinkaan harvaan asutuilla seuduilla.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Mittavan uudistuksen kaikkia vaikutuksia on vielä mahdotonta arvioida.

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Sote- ja maakuntauudistus ja siihen liittyvä valinnanvapauslainsäädäntö ovat maan historian mittavimpiin kuuluvia hallinnon ja toimintatapojen uudistuksia, joka muuttaa pysyvästi kuntien roolia suomalaisessa yhteiskunnassa.

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Sote-palveluiden uudistus on tarpeellinen. Valinnanvapausuudistus luo mahdollisuuksia uudistaa toimintatapoja ja ottaa käyttöön uusia palveluinnovaatioita. Kuitenkin lakiluonnoksessa esitetty malli kaipaa yksinkertaistamista ja selkeytystä.

Perusteltua on ottaa valinnanvapausmalli käyttöön asteittain ja samanaikaisesti koko maassa niin yksityisen kuin julkisomisteisen tuotannon osalta. Toimeenpanolle on varattava riittävä siirtymäaika ja siirtyminen täytyy tapahtua asteittain. Siirtymäkauden aikana palvelusetelin käytön laajentamisella ja henkilökohtaisen budjetin pilotoinnilla voitaisiin hankkia kokemuksia valinnanvapauden lisäämisestä. Yksistään jo laajamittainen tietojärjestelmienmuutos vaatii hallittua toimeenpanoa, selkeää vastuunjakoa ja riittävän pitkää siirtymäaikataulua.

Palveluketjujen integraatio on haasteellista, jos valinnanvapaus toteutetaan esitetyllä tavalla. Maakunnan mahdollisuudet ohjata tuottajia ovat rajalliset ja vaativat runsaasti yksityiskohtaisia sopimuksia, sopimusten valvontaa ja tuottajakorvausten erityisehtoja.

Lakiluonnos edistää asiakkaiden vaikutusmahdollisuuksia. Asiakkaan vaikutusmahdollisuudet omiin palveluihin toetutuvat erityisesti alueilla, joilla on valinnan mahdollisuus. On mietittävä tarkkaan mitkä palvelut ovat

tarkoituksen mukaista rajata valinnanvapauden ulkopuolelle ja niistä on tehtävä selkeä ohjeistus.

Valinnanvapaus voi myös joissain tapauksissa vaikeuttaa ihmisten saamaa palvelua oikea-aikaisesti ja oikealla tavalla esim. lastensuojelu.

Parhaimmillaan valinnanvapaus ja sen myötä lisääntyvä kilpailu asiakkaista parantaa palvelun laatua. On kuitenkin vaikea arvioida, kuinka uudistus lopulta vaikuttaa asiakkaiden valintoihin, sillä esimerkiksi mainonta ja markkinointi ohjaavat kuluttajien valintoja.

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Ei vastauksia.